

Kaakkois-Suomen ELO-toiminnan suuntaaminen 2016–2019, 1. strateginen painopiste
KAIKKI YRITTÄJYYTTÄ TUKEVAT TAHOT TEKEVÄT SYSTEMAATTISESTI YHTEISTYÖTÄ
Kymenlaakson ELO-suunnittelutyöryhmä (1. strateginen painopiste)

Palaveri pidettiin Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa, Kouvolassa neuvotteluhuone Aula 3:ssa,
19.1.2017 klo 13.00–15.30

Kutsutut ja osallistajat:

Maarit Koverola, Cursor, läsnä
 Reijo Vaurula; Kinno, läsnä
 Hilikka Huisko, Ekami, poissa
 Minna Hämäläinen, LUT, läsnä
 Mirja Willberg, Parik, poissa
 Pekka Mutanen, Hämeen ELY-keskus, RR, läsnä
 Ritva Kaikkonen, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, pj., läsnä

1. Tervetuloa! Läsnäolijoiden toteaminen

Ritva Kaikkonen toivotti osallistajat tervetulleiksi palaveriin.

2. Ajankohtaiset verkoston kuulumiset

Keskusteltiin ajankohtaisista verkoston kuulumisista.

Ritva Kaikkonen kertoi, että vuonna 2017 ELO-verkostot ja TYLA-verkostot tekevät yhteistyötä. Hän esitteli kolme bränditarinaa (Osaamistarina, Yhteistyötarina ja Turvallisuustarina).

- Katso: Hyvä työelämä Suomen kilpailukykytekijänä, Työelämäbrändiryhmän raportti, TEM julkaisuja. Työelämä 42/2016.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79146/TEMjul_42_2016_netti.pdf?sequence=1
- Kokouksessa keskusteltiin ko. tarinoiden oikeasta suunnasta sekä hiljaisesta tiedosta, käytänteistä, eri tavoista tehdä työtä.
- Sen jälkeen tutustuttiin Elinikäinen ohjaus (ELO) Suomessa -kokonaisuuteen. Ohjauspalveluiden tarve kasvaa -teema herätti keskustelua.

3. Ajankohtaiset asiat, ELO-toiminnan ohjaus OKM & TEM 2017, Ritva Kaikkonen

Käytiin läpi kokonaisuus ELO-toiminnan ohjaus OKM & TEM 2017. Lisäksi käytiin läpi 18.10.2017 muistiosta ELO-strateginen painopiste 1. ja 2.

4. ESR-haku 1.3.2017 mennessä, Pekka Mutanen

Parhaillaan 1.1. - 1.3.2017 on käynnissä ESR-haku, joka päättyy 1.3.2017. Haussa on ohjelma-asiakirjan toimintalinjan 3 erityistavoitteet 6.1 *Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistyminen ja 7.1. Tuottavuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen sekä 8.1. Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen*

Pekka Mutanen kävi läpi hakuun liittyviä asioita mm.

- Hakemusten tulee olla toimintalinjan 3. ja em. erityistavoitteiden mukaisia.
- Hankkeista katsotaan maakuntaohjelman mukaisuuden lisäksi ja nyt myös maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman mukaisuus.
- Uudenmaan, Hämeen ja Kaakkois-Suomen hakemukset arvioidaan samassa.
- Tuetaan myös työllisyysasteen nostamista 68%:sta 72%:een.
- Huom! Nuorten työllisyyden edistäminen
- Kaakkois-Suomen ELY-keskus järjestää helmikuun alkupuolella 3 ESR-sparrausklinikkaa, joita vetää TYOp-yksikön päällikkö Tea Raatikainen.

Katso liitteet:

- [Hakuohje 1.1. - 1.3.2017](#)
- [TL3](#)
- [Tulos- ja tuotosindikaattorit](#)
- [Valintaperusteet](#)
- [TOPSU Kymenlaakso](#)
- [4T](#)

5. Toimintasuunnitelma 2017 - erityisesti strategisen painopisteen 1 toimenpiteiden osalta

- keskustelua, yhteissuunnittelua: ELO - toimintasuunnitelma (seuranta) maaliskuu 2016–maaliskuu 2017 – erityisesti 1. strateginen painopiste

Käytiin vilkasta keskustelua ja reflektointia toiminnasta (toimintasuunnitelma 2017 - erityisesti strategisen painopisteen 1 toimenpiteiden osalta) sekä seuranta toimenpiteistä 2016 – 2017.

6. Seuraavan Kymenlaakson ELO-yhteistyöryhmän asiat ja ajankohta

Päätettiin keskustella seuraavassa kokouksessa.

7. Seuraavan suunnitteluryhmän palaverin ajankohta, paikka ja teemat

Päätettiin Kymenlaakson ELO-suunnittelutyöryhmän kokoontuvan 14.2.2017 klo 13.00–15.00, paikka Aula 3.

8. Muut asiat

Ei ollut muita asioita.

LIITE: Kaakkois-Suomen ELO-toimintasuunnitelma (päivitys vuoden alussa 2017)

LIITE: KAAKKOIS-SUOMEN ELO-TOIMINTASUUNNITELMA (päivitys vuoden alussa 2017)

**Kaakkois-Suomen ELO-toiminnan suuntaaminen 2016–2019, 1. strateginen painopiste
KAIKKI YRITTÄJYYTTÄ TUKEVAT TAHOT TEKEVÄT SYSTEMAATTISESTI YHTEISTYÖTÄ**

- **Kaikki tekevät yhteistyötä!**
- **Yhteisen tekemisen painopisteet: rajapinnat, lisäarvo, fokusointi**
- **Keskitytään yrittäjyyskasvatukseen, työelämävalmiuksiin**
- **Yhteinen asia on työelämävalmiuksien kehittäminen - oli koulutusaste mikä tahansa.**
- **Yritykset hakevat osaavaa työvoimaa! Tämä viesti tulee elinkeinoelämästä ja on todella tärkeä!**
- **Oppilaitoksissa yrittäjämäinen toimintatapa! Kaikessa tekemisessä, toimintakulttuurissa.**
- **Yrittäjämäinen oppilaitos, yrittävä oppilaitos!**
- **Osallistumalla sitoutuu paremmin. Osallistuminen sitouttaa.**

1. Yrittäjyyskasvatus virtaa Kaakossa – Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatusstrategiasta yrittäjyyden ekosysteemiksi (ESR-osarahoitteinen hanke)

- Jalkauttamishanke 1.1.2015–30.6.2017. Aikomus hakea lisää aikaa 31.12.2017 saakka.
 - 400 aloittanutta.
- Etenee todella hyvin. Ks. Ohjausryhmän kokousaineistot.

2. Seudulliset yrittäjyyskasvatustilaisuudet

Yrittäjyyskasvatus virtaa Kaakossa – Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatusstrategiasta yrittäjyyden ekosysteemiksi -hankkeen tilaisuudet

Mentorointi, yhteistyön tiivistäminen 2. asteen ja korkea-asteen kanssa, yrittäjyyskasvatusfoorumi, laaja-alaisuus, työelämälähtöisyys, uudet ops:t käyttöön.

- **Mentorointikummit**
- **Aloittavan yrittäjän palvelut: tehdään oppilaitosversio.**

Case Seinäjoki: uusien avauksien etsiminen, mitkä ovat uusia koulutusaloja, ennakoitiin tulevaisuuden työelämätarpeisiin. Case Hämeenlinna: kehitysyritys ja koulutuskuntayhtymä Tavastia. Miten Hämeenlinnassa reagoidaan, kun tulee uusia yrityksiä. Millainen viesti tulee välittömästi koulutuksen järjestäjille? Välittömästi pyritään tarpeisiin reagoimaan.

Kaakkois-Suomessa liittyy: metsäteollisuuteen, tulevaisuus, työntekijöitä, logistiikka, toimenpiteiden liittäminen meidän vahvoihin toimialoihin, mitä tapahtuu työelämässä.

Täydennyskoulutuksia tarvitaan (2. strateginen painopiste): Yhteinen asia on työelämävalmiuksien kehittäminen - oli kouluaste mikä tahansa.

[Työelämän ennakoitiin koulutuksen näkökulmasta; Reijo Vaurulan artikkeli / Kouvola Sanomat](#)

Hämeenlinnan case: Koulutuksenjärjestäjä ja elinkeinoelämä käy jatkuvaa, tiivistä vuoropuhelua keskenään. Jyväskylään on tulossa iso 1.6 miljardin tehdasinvestointi (sellutehdas). Keski-Suomen liitto on ollut primusmoottorina. Siellä on järjestetty kaksi tapahtumaa teemasta *biotaloudesta ammatti*. Sinne on kutsuttu kaikki 9. luokkalaiset koululaismessujen tyyliin tapahtumaan. Pitäisikö Kymenlaaksossa

havahtua samanlaiseen todellisuuteen? Kuinka paljon Kuusankoskelle on investoitu viimeisen kymmenen vuoden aikana UPM:n tehtaille? Työelämätietoa: toista miljardia. Viimeisin investointi oli 160 miljoonaa.

Metsäteollisuudessa, metsälalla keski-ikä on 59 vuotta. Huom! Koko metsäklusteri.

Kaikki tekevät yhteistyötä:

+ Yrittäjäjärjestöt, kaupapakamarit, puuala/ Kinno, metsäleiri tulossa: lukio (NY-yrittäjyys),

+ metsäteollisuuden ja koulutuksen yhteistyöryhmä toimii, Reijo Vaurula / Kinno vetää: kokoontuu pari kertaa vuodessa keskustelemaan asioista. Vuorovaikutusta on!

1. Ensimmäinen iso asia **valmiuksien kehittäminen**. Millä toimenpiteillä: verkostoitumisella, mentoroinnilla, koulutuksella, yms.
2. Toinen iso asia yrittäjyyden, oppimisen, yrittäjyyskasvatuksen ja kaiken tämän johtaminen **suunnitelmallisuuteen ja arviointiin**. Kun asia on suunniteltu, sitä myös toteutetaan, tulokset alkavat näkyä, keskitytään isoihin teemoihin.
3. **2. asteen ja korkea-asteen välillä on alkanut vahvoja yhteistyökuvioita yrittäjyydenkin näkökulmasta ja työurien lyhentäminen ja sujuvat siirtymät. 2. asteella pystytään tekemään jo ammattikorkeakouluopintoja, lukio-asteella korkeakouluopintoja. Yrittäjyys tällä alueella yksi työllistymisen keino.** Valmiuksien kehittäminen yhteistyössä – myös asiakaslähtöisesti. **Yrittäjyyskasvatus / yrittäjyystaidot virtaa (koulutusasteelta toiselle).** Kokonaisuuden hahmottaminen voi auttaa kaikkia. NY-ohjelma yläasteella – 2. asteella jatketaan. Haastaa meitä. Ammattikorkeassa.

Hämeenlinnan slidet:

- Tavastia koulutuskuntayhtymä ja Hämeenlinnan kehitysyhtiö, Linnan kehitys ovat kertoneet yhteisessä puheenvuorossaan Taitajat Framilla -seminaarissa yhteistyöstään. [Ks. Liite.](#)
- NY ops -liitteessä, miten NY-ohjelmat ottavat huomioon uuden ops:in. [Ks. Liite.](#)
- ”Laaja-alainen osaaminen” L6 ”työelämätaidot ja yrittäjyys”. [Ks. Liite.](#)

Yritykset hakevat osaavaa työvoimaa! Tämä viesti tulee elinkeinoelämästä ja on todella tärkeä! Hanke liittyy maakuntaohjelmiin, strategiaihin, metalliteollisuuden osaavaa työvoimaa.

Etelä-Kymenlaaksossa Ekami ja Cursor tekevät kiinteästi yhteistyötä. Aluesatama on tulossa – miten sitä hyödynnetään oppimisympäristönä, osaavan työvoiman kouluttaminen. Hyvien käytäntöjen esille tuominen!

KESKEISIÄ ASIOITA ELO-toimintasuunnitelma, 1. strateginen painopiste

- Mentorointi, osaava työvoima – työelämätaidot – uudet opetussuunnitelmat, sukupolven vaihdos,
- OPS-materiaalit
- OPS-työryhmien toiminnan tukeminen, kehityskeskustelut ohjaamisen välineinä, yrittäjyyskasvatus päivähoitosta lähtien, nuoret yrittäjät mukaan kertomaan
- **Oppilaitoksissa yrittäjämäinen toimintatapa! Kaikessa tekemisessä, toimintakulttuurissa.** Työelämävalmiudet on samoja taitoja kuin mitä yrittäjät tarvitsevat - sekä palkkatyössä. Oma-aloitteisuus.
- **Yrittäjämäinen oppilaitos, yrittävä oppilaitos.**
- Sisäinen yrittäjyys, uusi johtajuus, mahdollisuus osallistua, kunnioitetaan toistemme näkemyksiä, kuunnellaan ja reflektoidaan. Strategioiden työstämisessä käytetään työpajoja, kyselyjä, asioita ja toiveita on mahdollista esittää. **Osallistumalla sitoutuu paremmin. Osallistuminen sitouttaa.**

3. Yrityskylä

+ Ehdotettiin, että Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan ELO-yhteistyöryhmien kevään 2017 kokoukset järjestetään Yrityskylässä.

+ Kouvosta kaikki 6-luokkalaiset käyvät tutustumassa Yrityskylään. Kouvolan kaupungissa yrittäjyyskasvatuksen budjetti on n. 85 000 euroa vuonna 2017. Sivistystoimi rahoittaa 28 000 euroa. litti muutaman tuhat euroa. Ja loput rahoittaa elinkeinotoimi. Kotkassa kustannuksiin osallistuu elinkeinoyhtiö Cursor Oy (25 000 euroa, vuonna 2017).

+ Kotkan-Haminan seudulta myös lähes kaikki 6-luokkalaiset osallistuvat Yrityskylä-päivään.

Yrityskylään tehdään retkiä Kymenlaaksosta. Kouvolan kaupunki maksaa osuuden yrityskylän ylläpidosta sekä oppilaiden kuljetuskustannukset. Kotkassa samoin. Ei ole YES-toimintaa, vaan ollaan yhteistyökumppaneita. Tämä on osa toimintoja ja sen lisäksi NY-ohjelmat. Yrityskylässä käynnin jälkeen jatketaan ohjelmilla – kyseessä on prosessi. EK:n kehittämä formaatti. EK:oon keskusteluyhteys, esimerkiksi alaryiden kanssa (esim. teknologiateollisuus, rakennusala), TAT, yrityskylä on TAT:n, missä YES on vahva siellä ei TAT:a, mutta TAT:n palveluja ei voida korvata. Lappeenrannassa oli metsäpuolen coach.

Nuorisofoorumin toiminta on edennyt yhteisötakuun suuntaan. Kutsu 22.2.2017 Kohti ohjaamo III (LPR) on jatkolähetetty verkostoille. Täydennyskoulutusta järjestetään yhteistyössä AVIn kanssa. **Esimerkin ylittämätön voima!**

4. Starttiyrittäjäillat TE-toimisto

5. YES-keskus

YES-keskustoimintaa on Kymenlaaksossa. **YES-keskustoiminta on alkamassa Imatralla. Yhteistyössä Kehy, Imatran kaupunki ja Etelä-Karjalan kesäyliopisto. Rahoittajana on Imatran kaupunki. Infoon annetaan apua Yrittäjyyskasvatuksen jalkauttamishankkeesta. Aloitetaan alakoulumalleista ja perusopetuksen muista käytänteistä.** Ensin kohderyhmänä peruskoulun opettajat. Uudet opetussuunnitelmat ja laaja-alainen osaaminen. Pikkuyrittäjät-ohjelma; palkittiin Euroopan parhaana yrittäjyyskasvatusohjelmana. Caset jouluksi: kynttiläfirma, leipomista. Yhdestä luokasta syntyi useita yrityksiä; tekivät omia tuotteita ja nimesivät ne. Pikkuyrittäjät – ohjelma mukailee Vuosi yrittäjänä -ohjelmaa. Mukava malli! Pikkuyrittäjä lähtee lapsen omasta ideasta.

6. Yrittäjyyskasvatustapahtumat

Yrittäjyyskasvatushankkeiden tapahtumia.

7. RR-haku ja nuoret kuuluvat kohderyhmiin edelleen (opiskelijat, työntekijät, naiset ja miehet, ELO-toiminta). **Kyllä.**

8. Hyvät käytännöt -karuselleja on vedetty aiemmin. Jatkossa hyviä käytäntöjä tuodaan esille hanketoiminnan kautta. ESR-hankkeiden myötä asioita kehitetään.

Hämeen RR ja KASELY: Teemoja mm. työllisyys, jne.

9. Alkavien yritysten neuvonta TE-toimisto.

Yritystukia ja avustuksia tullut hoitamaan Riikka Huhtanen.

10. Vakiotiimit: YES-tiimit, yrittäjyyskasvatusfoorumit.

11. Todelliset asiantuntijaresurssit käyttöön Jatkuva toimintaa.

12. Yrityskäynnit Elinkeino-yhtiöt, TE-palvelut, oppilaitokset, ELY. Jatkuva toimintaa.

Firmatiimi – vahvasti työelämälinkitys, kiertävät satoja yrityksiä. Jatkossa amk-opiskelijoita ja LUT-opiskelijoita puolet. **Kyllä.**

KYAMK-tiimi. **Xamk-tiimi 2017?**

13. Nuorten yrittäjyyden monimuotoiset polut aiemmin.

Koulun ja työelämän-teemaryhmät, opo-tet, ope-tet - sijaisten palkat!? Työelämähankkeet! Havahduttava: mahdollistaa opettajille tet-jaksot, budjetit.

14. ESR-hankkeissa myös siirtymiä koulutuksesta – koulutukseen ja koulutuksesta työelämään kehitetään. Uusi –ops –työskentely ja työssäoppiminen! Hankkeita! Opettajien sijaisten palkat kaupungin omista rahoista.

- Syksyllä ESR-haku: siirtymät koulutuksesta koulutukseen ja koulutuksesta työelämään.

15. Yrittäjyysvalmennusta kaikkiin koulutuksiin Etenee. **Kyllä. Korkeakoulussakin; LUT GUESS.**

16. Opinto-ohjaajien yritysvierailujen tehostaminen – tähän painotutaan. Asenneilmapiiri! Kyllä.

Uskalla yrittää -semifinaaliin. Yritysvierailuja on tarjottu; rehtorit lähtevät 27.1.2017.

Kummiportaali – peruskoulun opot. Palvelun markkinointi! Yrittäjävierailuun osallistutaan salissa – vaikkapa koko koulu. Opettajat ottavat koppia vuorotellen.

YES -kummiverkoston päivitys on menossa. LAKU-yrittäjä. Nuoret tekevät haastattelut. Kinno, Reijo Vaurula.

17. Yrittäjäjärjestöt tulevat näkymään. Jatkuva toimintaa. Kyllä. Esimerkiksi Jami Holtari, Etelä-Karjalan yrittäjien toimitusjohtaja, veti Etelä-Karjalan yrittäjyysfoorumin syksyllä 2016. Esimerkkejä Ekamin aamukahvit ja Etelä-Karjalan aamukahvit. Ope-yrittäjä - treffit; Yrittäjyyskasvatuksen jalkauttamishanke.

18. Tiedotus: Yrittäjien aamukahvit, uutiskirjeet, **SOME.** (Facebook-ryhmät, keskustelujen seuraaminen – tiedon saaminen. Twitter.) **Kyllä.** Yrittäjyyskasvatus virtaa Kaakossa -facebook-ryhmä. Yrittäjyyskasvatuksen mittaristo on facebookissa ja Twitterissä. SOME on tätä päivää!

Tapahtumia 2017

14.1.2017 Kuusankoskella oli ollut 200 opettajaa VESO-koulutuksessa. Reijo Vaurula, Maarit Koverola, YES-verkosto ja Yrittäjyyskasvatus virtaa Kaakossa yhteistyöverkosto toteutti sen. Palautteet olivat erinomaisia. Nuoret haastattelivat ministeri Jari Lindströmiä ja myös hänen palautteensa oli erinomaista.

- Asenteisiin vaikuttaminen on erittäin tärkeää. Asenteet: avain muutokseen. Vuonna 2016 Riikaan lähti muutosagenttiopettajia mukaan; osoittavat suuntaa muillekin. Messutapahtuman myötä Kotkaan saatiin ensimmäinen, kansainvälinen NY-yritys. Ko. messutapahtuma järjestetään Riikassa myös 2017.
- **YES-agenttiryhmää tarvitaan toiminnan tueksi.** Muutosagentit ovat hankkeiden aikana koulutettuja.
- Asennekasvatus vaatii pitkäjänteistä työtä. Muutosagentteja on ja on tulossa lisää: NY-toiminnasta, Business-foorumista - yrittäjämäinen asenne elää ja toimii!

16.2.2017 ESR 60-vuotisjuhlan paneeliin osallistuu Reijo Vaurula, Maarit Koverola / tietoisku yrittäjyyskasvatuksesta.

TYÖELÄMÄVALMIUDET JA YRITTELIÄISYYS -teemasta toivotaan täydennyskoulutusseminaaria 2017 (KASELY/ELO & AVI -yhteistyö).

- **LUT:** Tutkimus- / selvitystyötä koulujen käytännöistä, pedagogiikasta ja opetuksesta. Opettajuuden kehittämiseen liittyvät mittarit. Suunnittelun ja arvioinnin lisääminen. Koulukohtaiset raportit. Mittariston levittäminen.
 - Global University Entrepreneurial Spirit Students' Survey (GUESSS) -tutkimus selvittää korkea-asteen opiskelijoiden käsityksiä, suhtautumista ja intentioita yrittäjyyteen liittyen. GUESSS-selvitys tehdään 2-3 vuoden välein 50 maassa ja **Suomessa tutkimusta koordinoi Lappeenrannan teknillinen yliopisto**. Tuore Suomen maaraportti on juuri julkaistu ja löytyy kokonaisuudessaan <http://www.urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-051-9>
 - Tutkimukseen kutsuttiin mukaan kaikki Suomen ammattikorkeakoulut sekä yliopistot ja aineistoa karttui 9 yliopistosta ja 6 AMKista yhteensä 532 opiskelijavastaajan toimesta. Tutkimustulokset osoittavat, että korkeakouluissa vallitsee ”yrittäjyysboomi” ja yrittäjyys kiinnostaa nuoria. Tutkimuksen mukaan esimerkiksi 14 % opiskelijoista toimii opintojen ohessa yrittäjänä, 19 % opiskelijoista kertoo parhaillaan valmistelevansa yrityksen perustamista, 10 % on aikeissa perustaa oman yrityksen heti valmistuttuaan ja 31 % on aikeissa perustaa yrityksen 5 vuoden kuluttua valmistumisen jälkeen.
 - Lisätietoja GUESSS-kokonaisuudesta sekä muiden maiden raportit löytyvät <http://www.guesssurvey.org/>
- Perheyriyksen Liiton tuoreen kyselyn mukaan yrittäjyys kiinnostaa nuoria. 44 prosenttia on täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä ”minua houkuttelee ajatus, että perustaisin oman yrityksen”. Kaikkein myönteisimmin yrittäjyyteen suhtautuvat alle 20-vuotiaat. <http://www.verkkouutiset.fi/kotimaa/nuorisotutkimus-59951>

Uudet opetussuunnitelmat

- Uusien opetussuunnitelmien myötä rikotaan rajoja: tiimityöskentelyä tulee lisää, toimitaan tiiminä. Integrointia! **Rehtori jakaa tehtävät tiimille**. Rehtorin tehtävä mahdollistaa muutosta. **Ilmiöpohjainen opettaminen** mahdollistaa muutoksen. Kaakkois-Suomi koko maailman mittakaavassa merkittävin metsäkeskittymä. Miten on hoidettu imagon myyminen? Tänäpä lehdeä 9 miljoonaa investoidaan Inkerosiin. Tarkoittaa sitä, että tulee työpaikkoja. Mistä työntekijöitä? Metallirytykset työllistävät Puolasta työntekijöitä, kun Suomesta ei saa. **Elinkeinoelämän ja koulutuksen vuoropuhelua on lisättävä! Konkretiaa! Tiedon eskaloituminen koulutus päätöksinä, koulutusvalintoina! Isot tehdasinvestoinnit.**
- Jatkoä täydennyskoulutus seminaari keväällä / syksyllä: Valitaan alat ja edustajat / alat. Rautatieyhteys; esimerkiksi Kiinasta pian rupeaa tulemaan tavaraa. Onko työntekijöitä koulutettu? Satamat! Miten koulutus on reagoinut? Koulutus on perinteisesti reaktiivista, kun sen tulisi olla proaktiivista. Hämeenlinnan esimerkki on hyvä! Pitäisi nähdä mitä yrityksiä tänne on tulossa. Räväkkää, raflaavaa; oikeasti nostetaan esille kehitettäviä asioita. Kuusankoskella pörssiyrityöt työllistävät ihmisiä. Alan kehittämisen näkeviä tarvitaan luennoimaan. Näkymä siitä, että

tarvitsemme 5 vuoden päästä paljon työntekijöitä, osaajia. Meillä on isoja aloja. Valitetaan, että Kymenlaaksossa ei uskota itseemme. **Tarvitaan uskoa tulevaisuuteen.**

- **Tulevaisuuden avaintaidot:** yrittäjyyskasvatuksen toimintakulttuuri, pedagogiikka ja oppimisympäristöt, yhteistyö ja tulevaisuuden avaintaidot:

1. Ongelmanratkaisu
2. Kriittinen ajattelu
3. Luovuus
4. Ihmisten johtaminen
5. Yhteistyön koordinointi
6. Tunneäly
7. Päätöksenteko ja arviointi
8. Palveluasenne
9. Neuvottelutaidot
10. Kognitiivinen joustavuus

Tapa tehdä työtä: sisäinen yrittäjyys. EU-tasolla linjattu: 2020 yrittäjyys on yksi avainkompetenssi. Elena Ruskovaara (LUT) tulee Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan yhteistyöryhmiin maaliskuussa 2017 avaamaan ministeriön linjauksia.

16.2.2017 alkava viikko: Ohjaamoviikko

- Kouvolan ohjaamon tapahtumia:
<http://www.nuortenkouvola.fi/index/ohjaamo/ohjaamontapahtumat.html>
- Kotkan ohjaamon tapahtumia:
http://www.kotka.fi/asukkaalle/nuorisopalvelut/kotkan_ohjaamo
- Yrittäjyyspaja 16.2.2017 Kotkan ohjaamo Pasaatissa
 - 1.2.2017 Duunitreffit (Duunista toimeen –hanke, ohjaamo, TE-toimisto, yms. verkostoa), ks. linkit: [Duunitreffit-tiedote](#), [Kuva](#)

Pop-up-tori (kevyt yrittäjyuden malli): 15–29 vuotiaille työllistyminen kesäksi

- Benchmarkkaus: Business Plan Day – Hämeenlinnan kaupunki 1000 euroa & elinkeinoelämän verkosto.
- NY-Uskalla yrittää finaali 19.–20.4.2017 (Liittyy Suomi 100 -teemaan)

Kohti ohjaamoa III 22.2.2017 Lappeenrannassa

2.2.2017 NY-Uskalla yrittää – semifinaali Kotekolla ja Pasaatissa

30.3.2017 Kaakkois-Suomen yrittäjyyskasvatusfoorumi Merikeskus Vellamo, Kotka, [linkki ohjelmaan](#).

Tiedoksenne: kiertotaluden linkkejä (Mirja Willberg toimittanut)

Sitran artikkelisarjasta voisi löytyä jotain aiheesta:

<http://www.sitra.fi/artikkelit/kiertotalous/artikkelisarja-siivittaa-kiertotalouden-menestysratkaisuihin>

Oppari kierrätys- ja käsityöyrityksen perustamisesta:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/60697/suhonen_heini.pdf?sequence=1